

3. Закон України Про оперативно-розшукову діяльність від 18.02.1992 року // ВВР України. 1992. № 22. Ст. 303 (з наступними змінами та доповненнями).
4. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р. // ВВР України. – 1994. – №16. – Ст.93 (з наступними змінами та доповненнями);
5. Проценко О.О. Актуальні питання розголошення таємниці при підготовці та проведенні спостереження за особою, річчю або місцем. Юридичний науковий електронний журнал URL: http://www.lsej.org.ua/3_2014/41.pdf;
6. Савченко А.В., Матвійчук В.В., Никифорчук Д.Й. Міжнародний досвід використання агентури правоохоронними органами держав Європи та США: посібник / За заг. ред. Я.Ю. Кондратьєва. К.: НАВСУ, 2004. 60 с.;
7. Кондратьєв Я.Ю., Никифорчук Д.Й., Пясецький А.І. Організація і порядок проведення секретних операцій спеціальними агентами проти організованої злочинності в США: посібник. К.: НАВСУ, 2004. 60 с.;
8. Негласні слідчі (розшукові) дії : навч. посіб. / Д.Й. Никифорчук, О.О. Тарасенко, Є.В. Лизогубенко ; ред. Д.Й. Никифорчук ; рец.: О.В. Копан, В.О. Глушков, М.С. Цуцкірідзе ; Національна академія внутрішніх справ. К.: НАВС, 2015. 240 с.;
9. Проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні [Текст] : практичний посібник-коментар. К.: Центр учбової літератури, 2015. 168 с.;
10. Міщанинець О.М. Конспект лекцій для спеціалізації працівників підрозділів стратегічних розслідувань. Дніпро: ДДУВС, 2020. 183 с.;
11. Нізельник О.І. Дотримання режиму секретності та особливості діловодства при здійсненні оперативно-розшукової діяльності // Бюлетень з обміну досвідом роботи. – 2003. - № 151/152. – С. 100-103.;
12. Нізельник О.І. До питання визначення поняття режимно-секретного забезпечення оперативно-розшукової й кримінальної процесуальної діяльності Національної поліції України URL: http://www.jurnaluljuristic.in.ua/archive/2019/2/part_1/26.pdf;
13. Нізельник О.І. Особливості дотримання режиму секретності при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій в ОВС України Науковий вісник ДДУВС збірн. наук. праць 2015 спецвипуск № 73. – С. 89-95;
14. Нізельник О.І., Єфімов В.В. Місце та значення забезпечення державної таємниці в оперативно-розшуковій та кримінальної процесуальної діяльності // Актуальні проблеми правоохоронної діяльності та юридичної науки. матеріали міжнародної науково-практичної конференції (19-20 вересня 2013 року, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, м. Дніпропетровськ). – С. 484-486.

Антон Лісняк,
аспірант кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНИХ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ МАСОВИХ ЗАВУРУШЕНЬ

Проведення окремих слідчих (розшукових) дій є обов'язковою умовою при розслідуванні будь-якого кримінального правопорушення. В провадженнях за фактом вчинення масових заворушень безумовно проводиться допит підозрюваних. Тактика визначеної процесуальної дії має свої особливості як на підготовчому етапі, так і безпосередньо під час її проведення.

Зрозуміло, що для проведення кваліфікованого допиту підозрюваного необхідна підготовка, пов'язана не тільки зі знанням усіх матеріалів кримінальної справи, але й із вивченням особи підозрюваного за допомогою процесуальних і непроцесуальних джерел, до яких відносять дані оперативно-розшукової діяльності, результати спостереження за ним і т. ін. У процесі допитів затриманих за підозрою у вчиненні зазначених злочинів слідчий, для викриття винних, використовує зібрані на той момент докази їхньої вини: показання свідків-очевидців, речові докази, висновки судових експертиз та ін. Але у цілому в більшості випадків на початковому етапі розслідування справ зазначеної категорії допит підозрюваного проводиться в умовах дефіциту інформації, яка викриває останнього [1, с. 19].

Важливе значення має психологічний контакт слідчого з допитуваним. Першою і го-

ловною передумовою створення ділової атмосфери допиту і нормальних взаємовідносин із підслідним є глибока неформальна зацікавленість слідчого у встановленні істини, законність і справедливість його рішень. Крім цього, важливою умовою психологічного контакту є такт слідчого у відносинах із підозрюваним, культура спілкування і поведіння (хоча, якщо йдеться про учасників заворушень, то найчастіше не можу бути мови про допит інтелігентної людини, що вчинила правопорушення уперше або в силу випадкового збігу обставин). Ще однією умовою контакту є сумісність слідчого і підозрюваного.

Повне визнання підозрюваним своєї активної участі у масових заворушеннях або ролі їх організатора, безумовно, відіграє величезну роль навіть тоді, коли слідство має у своєму розпорядженні достатню сукупність доказів до допиту підозрюваного. Саме таке визнання підозрюваного пов'язує в єдине і нерозривне ціле всю сукупність зібраних у справі доказів. При цьому є важливим не просто підтвердження тих фактів, що уже відомі у справі, а й тих, про які слідству нічого не було відомо (наприклад, про місце схову використаної при заворушеннях зброї, про інших учасників заворушень та ін.), що свідчить про злочинну обізнаність підозрюваного, і які (факти) можна перевірити за допомогою інших доказів [2, с. 54].

Так, 01.03.2014 в період часу з 11-00 по 13-00 гр. Д. діючи спільно з іншими нествановленими досудовим розслідуванням особами, прибув на майдан Свободи в м. Харкові та знаходився поряд із будівлею Харківської обласної державної адміністрації, розташованої за адресою: м. Харків, вул. Сумська, 64. Приблизно о 13-00, 01.03.2014 з метою активної участі у масових заворушеннях, що супроводжувалися протиправним захопленням будівлі Харківської обласної державної адміністрації та дестабілізації обстановки у м. Харкові, гр. Д., діючи спільно з нествановленими особами, прийняв активну участь у протиправних діях, які були направлені на захоплення будівлі Харківської обласної державної адміністрації, знищення майна та насильством над особами. Під час вказаних протиправних дій гр. Д., бажаючи продемонструвати своє явне нехтування всіх діючих правил та норм суспільства, вчинив насильницькі дії відносно учасників громадського руху «Євромайдан» [4]. В ході допиту підозрюваний надав правдиві показання, завдяки чому було сплановано подальший етап розслідування.

Необхідно враховувати, що переважно на початковому етапі слідства, коли підозрювані через низку причин (наприклад, при затриманні на місці події під час вчинення злочину) дають правдиві показання, викладене в них ближче до істини. Безумовно, коли допитується підозрюваний відразу ж після вчинення ним тяжкого злочину, що викликає в нього велику нервову напругу, допит буває більш ефективним, отже, його нервове збудження сприяє відвертим показанням (тим більше, що до цього моменту підозрюваний ще не встиг продумати систему заперечення своєї провинності, а експромт легко спростується) [1, с. 127]. Такі особи докладно викладають обставини вчинення злочинів, їх мотиви, називають інших учасників заворушень та ін. При допитах підозрюваних з'ясовуються, крім обставин вчинення конкретних правопорушень, і такі питання, що дають уявлення про способи втягування певних осіб до натовпу, підбір зброї для учасників заворушень; про вибір маршруту руху натовпу, об'єкти нападу, плани подальших дій активних учасників заворушень та ін. (звичайно, це далеко не вичерпний перелік) [5, с. 153].

Підводячи підсумок зазначимо, що при розслідуванні масових заворушень кількість доказової інформації, що може бути вилучена під час ефективного проведення допитів різних категорій, досить значна. Тому на початковому етапі кримінального провадження бажано проводити допити не тільки свідків та потерпілих, а й підозрюваних одразу після їх затримання.

---

1. Васильев А.Н., Карнеева Л.М. Тактика допроса при расследовании преступлений. М.: Юрид. лит., 1970. 208 с.

2. Єфімов М.М. Розслідування злочинів проти громадського порядку та моральності : навч. посібник. 2-е вид., доп. і перероб. / Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 188 с.

3. Изучение следователем психологии обвиняемого / Коченов М.М., Ефимова Н.И., Кривошеев А.С., Ситковская О.Д. Москва, 1987.

4. Справа № 640/1625/17, Архів Київського районного суду м. Харкова, 2017 р.

5. Шалдирван П.В. Методика розслідування масових заворушень: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Академія адвокатури України. Київ, 2005. 210 с.